

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S T

Maand overzicht no. 4 - 1970

(Tijdvak 1-4-1970 t/m 30-4-1970)

I N H O U D

No. 997.817	Blz.
I. <u>Het Extremisme in Nederland</u>	
De CPN kleurt haar geschiedenis	1
1 mei-viering in het teken van verkiezingen	3
De CPN-nevenorganisaties en de verkiezingen	4
De situatie in de noordelijke provincies	6
Actie contra de "anti-stakingswet"	7
De CPN en de Lenin-herdenking	8
Nederlandse afvaardiging naar Lenin-herdenking in Oeljanowsk	10
II. <u>De Internationale Communistische Beweging</u>	
Beknopt overzicht van de belangrijkste gebeurtenissen in de communistische beweging in de laatste weken	11

HET EXTREMISME IN NEDERLAND

De CPN kleurt haar geschiedenis

In het kader van de 25ste herdenking van de bevrijding publiceerde "Waarheid"-redacteur B. SC op 25 april j.l. in het CPN-dagblad een artikel, dat tot strekking had dat de CPN "vóór de oorlog alles in het werk stelde om de bevolking tegen "het fascistische gevaar te mobiliseren en in de oorlog als enige "partij deelnam en leiding gaf aan het volksverzet". "Geen ogenblik", aldus SC, "is door de CPN de koers losgelaten dat "Nederland geen enkele concessie aan Hitler-Duitsland mocht doen "en dat wij ons op de gewapende verdediging van onze onafhankelijkheid moesten voorbereiden."

Zonder afbreuk te willen doen aan de betekenis van de rol die de communisten tijdens de tweede wereldoorlog hebben vervuld in het nationale verzet tegen de Duitse bezetter, moet toch wel worden vastgesteld dat deze uitspraak van "Waarheid"-redacteur SC niet in overeenstemming is met de waarheid. Het is een voorstelling van zaken die door de CPN graag wordt gehanteerd, omdat daarmee het zelfgeschapen image van de onverdacht nationale, écht Nederlandse partij wordt geschraagd.

In werkelijkheid volgde de CPN in de vooroorlogse jaren onvoorwaardelijk de directieven van de Komintern, die bepaald werden door het belang van de Sowjet-Unie. Dat gebeurde in 1938, toen partijvoorzitter K. BEI op het Paascongres van de CPN duidelijk stelde:

"Wij hebben op dit congres definitief de weg ingeslagen die op het recente wereldcongres van de Communistische Internationale werd vastgesteld." (Volksdagblad, 20 april 1938)

Dat gebeurde óók in 1940, toen de toenmalige partijsecretaris P. de GROOT in het CPN-kaderblad "Politiek & Cultuur" (april 1940) de niet mis te verstane woorden schreef:

"Wij oriënteren ons op het belang van de internationale strijd van de arbeidersklasse die er op gericht is de macht van het revolutionaire proletariaat en zijn bolwerk de Sowjet-Unie, zoveel mogelijk te versterken en zijn optreden in de wereld zoveel mogelijk te ondersteunen. Daarop oriënteren wij ons en op niets anders."

Vóór 23 augustus 1939 (de totstandkoming van het zgn. Molotow-Von Ribbentrop Pact) vorderde het belang van de Sowjet-Unie dat de agitatie van de Komintern in de eerste plaats gericht was tegen het Duitse fascisme. Onder invloed van de daarna bestaande "vriendschappelijke betrekkingen" tussen de Sowjet-Unie en Duitsland, werd deze agitatie omgebogen en steeds scherper gericht tegen de "Brits-Franse oorlogshitsers".

CPN-voorzitter K. BEI formuleerde deze politieke wending aldus in "Politiek & Cultuur" van oktober 1939:

"Indien in de laatste jaren de mogelijkheid van een nationale verdedigingsoorlog bestond en indien daaruit de consequentie werd getrokken dat de Nederlandse arbeidersklasse daarbij bereid moest zijn met de wapens in de hand de onafhankelijkheid van het Nederlandse volk tegen het Duitse fascisme te verdedigen, dan is het duidelijk dat deze mogelijkheid vanaf het moment dat er een imperialistische oorlog is uitgebarsten en zolang deze oorlog haar imperialistisch karakter behoudt, opgeheven is en een gans nieuwe situatie is ontstaan."

Wat deze nieuwe situatie inhield en welke de gevolgen daarvan waren, bracht partijbestuurder L. JAi onder woorden in "Politiek & Cultuur" van februari 1940:

"De vrede en de vrijheid van ons volk wordt niet meer, als vroeger, uitsluitend bedreigd door het nazi-fascisme (Duitse imperialisme), maar thans door alle oorlogvoerende, imperialistische machten en door de eigen imperialistische bourgeoisie. Onder deze verhoudingen kan natuurlijk van een rechtvaardige verdedigingsoorlog van ons land geen sprake meer zijn.

Tegen wie de oorlog ook zal worden gevoerd, steeds zal dat betekenen een vazallendienst aan één der imperialistische machten en aan het imperialistisch belang der eigen bourgeoisie."

Partijsecretaris De GROOT trok de uitgestippelde Kominternlijn consequent nog een flink eind door. In een artikel getiteld "De communistische strategie in de strijd tegen de oorlog" ("Politiek & Cultuur - april 1940), betoogde hij:

"Het grootste gevaar voor Nederland om in de oorlog te worden gestort dreigt thans van het Brits-Franse blok. Daarvoor moet elke maatregel op politiek, economisch of ander gebied, welke gelijk zou staan aan een partij-kiezen voor de geallieerden, als een oorlogsprovocatie onmaskerd en bestreden worden."

Mogelijk ter geruststelling van de partijgenoten die zich in deze

moeilijke tijd langzamerhand meer Nederlander dan communist gingen voelen, voegde hij daar nog aan toe:

"Betekent dit nu dat wij Duitsland gaan ondersteunen? Daar is geen sprake van. Wij hebben geen enkele reden om de rol of de oorlogsdaden van het Duitse imperialisme ook maar in het minst te vergoelijken."

Het meest sprekende voorbeeld van de onwaarheid van SC 's bewering staat echter in een nummer van "Politiek & Cultuur" dat de CPN-leiding liet verschijnen toen de Duitse bezetting van Nederland al een feit was geworden (juni 1940). Een ongesigneerd artikel bevatte o.m. de volgende passage:

"Het hoogste belang van de Nederlandse bevolking vordert dat zij noch direct, noch indirect steun verleent aan de oorlogvoering der geallieerden, doch dat zij tegenover Duitsland een waarlijke neutraliteit in acht neemt. Herstel van de vrede en de vriendschap met het Duitse volk is de eerste stap die het Nederlandse volk kan en moet doen in het belang van herstel van de algemene vrede. Dit betekent ook dat het Nederlandse werkende volk tegenover de Duitse bezetting van ons land een correcte houding moet aannemen."

1 Mei-viering in het teken van de verkiezingen

De telkenjare terugkerende viering van de eerste mei is dit jaar duidelijk afgestemd op de gemeenteraadsverkiezingen in juni. Op vele plaatsen in het land worden optochten gehouden of openbare bijeenkomsten georganiseerd, die gericht zijn tegen de regering De JONG. Ook de oproep van het Amsterdamse 1 mei-comité dat evenals het Comité Herdenking Februari-staking is samengesteld uit een CPN-kern en daaromheen enige figuren van andere overtuiging, heeft met de volgende leuzen veel weg van een verkiezingspamflet:

- strijddag tegen de regering De JONG-ROOLVINK;
- voor een verdere versterking der linkse krachten in de hoofdstad;
- voor eenheid van actie tegen rechts.

Op de eenheid van actie en "de mogelijkheid tot samenwerking tussen socialisten, communisten en gelovigen in hun gemeenschappelijk verzet tegen het beleid van de regering De JONG-ROOLVINK-VERINGA", wordt eveneens de nadruk gelegd in een oproep

die uitgaat van werkers in diverse overheidsbedrijven. Als sprekers op de openbare bijeenkomsten ter gelegenheid van de eerste mei zijn zoveel mogelijk lijsttrekkers bij de komende verkiezingen aangezocht.

De CPN heeft in 162 gemeenten kandidatenlijsten ingediend voor de op 3 juni te houden gemeenteraadsverkiezingen. In 27 daarvan zal de CPN voor de eerste maal met een eigen lijst uitkomen. De partij heeft enige punten aan de orde gesteld, waarop in de campagnes voor de gemeenteraadsverkiezingen de aandacht moet worden gericht:

- het stimuleren van acties in de bedrijven;
- het aan de kaak stellen van de anti-stakingswet;
- het formuleren van looneisen voor diverse bedrijfstakken;
- het analyseren van de gemeentefinanciën;
- het stichten van comité's tegen huurverhoging;
- het voeren van acties tegen te grote klassen bij lager- en middelbaar onderwijs;
- de oprichting van kindercrèches ten behoeve van de werkende vrouw;
- een grootse 1 mei-viering als manifestatie van de eenheid van de Nederlandse arbeidersklasse.

In het algemeen heerst in partijbestuurskringen de verwachting, dat de CPN bij de komende gemeenteraadsverkiezingen goede winst zal behalen. Ook zou in verschillende plaatsen op wethouderszetels gerekend kunnen worden, in welk geval "de CPN de verantwoordelijkheid niet zal schuwen".

De CPN-nevenorganisaties en de verkiezingen

De activiteiten van het Algemeen Nederlands Jeugdverbond (ANJV) en de Nederlandse Vrouwenbeweging (NVB) bleven gericht op ondersteuning van de CPN in de verkiezingsstrijd.

Tegen de verwachting in bleven de prestaties van het ANJV daarbij verre achter bij die van de NVB. Met betrekking tot het Algemeen Nederlands Jeugdverbond is intussen wel duidelijk geworden dat de partij een te zware wissel trok op het enthousiasme van de communistische jeugd, toen zij er omtrent de jaarwisseling

van uit ging, dat het jeugdverbond een bedrag van fl. 20.000,- bijeen zou brengen voor het CPN-verkiezingsfonds (zie MO 1/1970, blz. 4-5).

De Nederlandse Vrouwenbeweging concentreerde zich vooral op het voeren van propaganda voor: belastingverlaging voor de gehuwde werkende vrouw, gelijk loon voor gelijkwaardige arbeid en de inrichting en subsidiëring van crèches.

Bij het voeren van propaganda voor de subsidiëring van crèches kreeg de NVB als het ware de wind in de zeilen, toen op dit terrein in Amsterdam moeilijkheden ontstonden bij de doorvoering van een nieuwe, door het rijk voorgeschreven regeling. (Deze kwam er in de praktijk op neer, dat ouders, voorzover zij niet gebracht konden worden onder de bepalingen van de Bijstandswet, in plaats van fl. 25,-, een bedrag van fl. 65,- moesten gaan betalen voor een weekverblijf van een kind in een crèche.) Toen de regeling het ongenoegen opwekte van ouders, Dolle Mina's en van de vrouwenorganisatie Man-Vrouw-Maatschappij, lag hierin voor de NVB een gereede aanleiding een gezamenlijke protestactie op te bouwen. De door de NVB begeerde "eenheid van actie" werd uiteindelijk bekroond met een gezamenlijke protest-tocht - op 22 april - naar Den Haag.

Pinkster-manifestatie ANJV

Het Algemeen Nederlands Jeugdverbond hield zich de laatste weken ook nog bezig met de voorbereiding van de jaarlijkse Pinkster-manifestatie. Het program daarvoor is bescheidener dan in voorgaande jaren en beperkt zich tot de gemeente Almelo. Als hoogtepunten gelden een demonstratie op eerste Pinksterdag tegen de vestiging in Almelo van een ultracentrifuge-project en een forum-bijeenkomst op de avond van dezelfde dag met enkele leden van het Partijbestuur der CPN. Dit laatste lijkt vooral te zijn bedoeld als een extra bijdrage van het ANJV aan de CPN-verkiezingsstrijd.

De situatie in de noordelijke provincies

Begin april werd in Groningen en Drente bij vele bedrijven een manifest van "de gezamenlijke aktiekomitees" verspreid, waarin opgewekt werd tot het samenstellen van een eisenprogram, het vormen van aktiekomitees en het sturen van delegaties naar de vergadering op 18 april 1970 in zaal Saker ("Hotel het Gemeentewapen") te Oude Pekela. Het manifest was gericht "aan de werkende bevolking der drie noordelijke provincies" en voerde als motto: "Verdere akties voor loonsverhoging bittere noodzaak." In het manifest kwam verder tot uiting, dat een grote financiële campagne gevoerd zal worden en met kracht strijd gevoerd zal worden "in het bijzonder tegen de loonwet en de anti-stakingswet ROOLVINK".

Over de vergadering op 18 april j.l. schreef het dagblad "De Waarheid", dat besloten werd een commissie te vormen, die binnen een maand een ontwerp-CAO zal opstellen voor de WSW. Aan de aanbidding van het ontwerp-CAO aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal en aan de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid zal een handtekeningenactie door het gehele land voorafgaan. Eveneens werd besloten een campagne te beginnen tegen de "anti-stakingswet" en de financiële campagne voort te zetten en uit te breiden. Actieleider F. MEIS had kritiek op de drie vakcentrales, die volgens hem geen strijd voeren om de ontwikkelingsplannen van het Noorden verwezenlijkt te krijgen. Aan de werkgevers en vakbondsonderhandelaars werd door de vergadering tot 1 mei 1970 de tijd gegeven om tot resultaten te komen. Als dan de eisen niet ingewilligd zijn, zal het personeel van de aardappelmeelfabrieken bijeengeroepen worden om te bespreken "op welke wijze er voor inwilliging van de eisen geknokt moet worden".

Mocht de CPN-agitator MEIS tot voor kort alles mee hebben in zijn acties en stond de streekpers bepaald niet afwijzend tegenover hem, op 10 april j.l. maakte hij een slechte beurt door verstek te laten gaan, toen de interdepartementale werkgroep Van der P een bezoek bracht aan Groningen. Op vragen van journalisten gaf Mr Van der P te kennen dat hij erop

gerekend had een gedachtenwisseling met de heer MEIS te zullen hebben. De redactie van het "Nieuwsblad van het Noorden" stelde de vraag: "Waar was MEIS ?", somde vervolgens drie mogelijkheden op, waarom hij er niet was, om daarna te concluderen: "Geen van deze verklaringen vinden wij bevredigend genoeg om de "afwezigheid te verduidelijken van de man, die we nu toch wel "graag oog in oog hadden gezien met de werkgroep Van der P ."

Actie contra de "anti-stakingswet"

In haar bedrijfskrantjes en manifesten richtte de CPN in de maanden maart en april de aandacht op de initiatieven, die ontwikkeld werden tegen het ontwerp van wet regelende het recht van werkstaking. Ook in het communistische dagblad "De Waarheid" werd veel ruimte gegeven aan critiek op deze wet, o.m. door vermelding van de verwerping van het wetsontwerp door NVV-kaderleden. Niettemin critiseerde men "de leidingen van de vakcentrales", die hadden nagelaten acties en demonstraties tegen deze wet te organiseren. Met nadruk werd daar tegenover gesteld het initiatief van de Amsterdamse bouwvakarbeiders om een tegen dit wetsontwerp gerichte petitie te organiseren en een landelijke oproep te doen uitgaan.

In de Amsterdamse bouwwereld wordt door de communistische Algemene Bond van Werkers in het Bouwbedrijf samengewerkt met de Algemene Nederlandse Bouwbedrijfsbond (NVV) en de Katholieke Bouwvakarbeidersbond St. Joseph (NKV). Kaderleden van deze bonden werken gezamenlijk acties uit tegen de "anti-stakingswet", waarbij een handtekeningenactie centraal is geplaatst. Dit initiatief is overgenomen door het medio 1969 door de CPN opgerichte "Komitee tegen de wettelijke regeling van het stakingsrecht". Dit "Komitee", dat tot voor kort een sluimerend bestaan leidde, verzond nu onlangs een rondschrijven, waarin een algemene petitie wordt aangekondigd onder het motto: "Geen beperking van het stakingsrecht !" De ontvangers van het rondschrijven wordt verzocht deze actie te ondersteunen, waarbij door het comité wordt opgemerkt:

"Te Uwer informatie kunnen wij U mededelen, dat de gezamenlijke aktiekomitees uit Oostelijk Groningen en het aktiekomitee uit de Zaanstreek kontakt met ons hebben opgenomen om aan de aktie tegen deze wet mede te werken. Dit is aanleiding om alle komitees die in de afgelopen periode tot stand zijn gekomen mede te verzoeken een dergelijke oproep te ondersteunen."

De CPN en de LENIN-herdenking

Het feit, dat 100 jaar geleden in Rusland LENIN werd geboren, is op 22 april '70 door de Communistische Partij van Nederland gememoreerd met een nog geen duizend woorden omvattend artikel in "De Waarheid", verlucht met een foto.

"In alle landen ter wereld," wordt in de aanhef van het artikel terecht gesteld, "wordt aan dit eeuwfeest grote aandacht besteed."

"Op het 23ste congres van de CPN," volgt onmiddellijk daarop, "heeft het erelid van het partijbestuur Paul de GROOT in een "speciaal referaat*) hierover gesproken en in het bijzonder de "betekenis van het leninisme voor de hedendaagse tijd toegelicht."

Het artikel, dat weinig meer is dan een "curriculum vitae", maakt voorts nog gewag van een door LENIN in 1919 aan Nederlandse communisten gezonden brief, waarvan de Nederlandse tekst voor het eerst zou worden gepubliceerd in het aprilnummer van "Politiek en Cultuur".

"Nederland-USSR" en de LENIN-herdenking

In tegenstelling tot de CPN heeft de Vereniging "Nederland-USSR" zich reeds lang, in nauw overleg met de Russen, zorgvuldig voorbereid op een grootscheepse herdenking van de geboorte van LENIN.

In het verenigingsorgaan zijn maanden achtereenvolgende artikelen gepubliceerd over leven en werk van LENIN.**) Voorts

*) Zie MO 2/1970, hoofdstuk I, blz. 1-2.

***) De complete tekst van deze artikelen is in april '70 door "NU" uitgegeven als brochure.

is maandenlang geadverteerd met "Vernu"-reizen naar de Sowjet-Unie ter gelegenheid van de LENIN-herdenkingen daar en de kort daarop volgende 25-jarige viering van de bevrijding.

In de loop van april zijn in enkele plaatsen in Nederland LENIN-herdenkingen georganiseerd door plaatselijke afdelingen van "Nederland-USSR". (Het gaat daarbij om een bescheiden aantal.) Elders verleende de vereniging ook medewerking aan door anderen georganiseerde LENIN-herdenkingen (bijvoorbeeld door film- en documentatiemateriaal ter beschikking te stellen).

Een hoogtepunt in de activiteiten van de vereniging in de maand april vormde echter de centrale bijeenkomst ter herdenking van de geboortedag van LENIN, die op de 23ste in "Krasnapolsky" in Amsterdam werd belegd. Voor een gehoor van ongeveer duizend personen mocht de heer W. HULST, voorzitter van "Nederland-USSR", tevens directeur van het reisbureau "Vernu", daar een welkom toeroepen aan de ambassadeurs van de Sowjet-Unie, Hongarije en Roemenië, de zaakgelastigden van Bulgarije en Cuba, een vertegenwoordiger van de Tsjechische ambassade en een handelsattaché van de DDR. Voorts werd welkom geheten de Sowjet-Russische historicus prof. Yoeri PO, die op uitnodiging van de vereniging een bezoek aan Nederland bracht.

Aan prof. PO werd door de Amsterdamse beeldhouwer Frits SIEGER een door hem vervaardigde buste van LENIN overgedragen, bedoeld als geschenk van "Nederland-USSR" aan de Russische zustervereniging "USSR-Nederland".

Op alle door "Nederland-USSR" georganiseerde bijeenkomsten werd een herdenkingsrede uitgesproken door algemeen secretaris H. GO. In het bijzonder in Amsterdam - waar zich talrijke min of meer belangrijke dissidente communisten onder zijn gehoor bevonden - viel het op, dat hij op gezag van LENIN stelde, dat in het heden de klassenstrijd belangrijker is dan de strijd tussen de staten.

(De heer GO heeft begin april overigens, voordat hij in Nederland op reis ging om de plaatselijke LENIN-herdenkingen bij te wonen, in Zwitserland (Genève) als afgevaardigde van "Nederland-USSR" deelgenomen aan een internationale bijeen-

komst over leven en werk van LENIN. Daar ontmoetten elkaar vertegenwoordigers van verenigingen van vriendschap met de Sowjet-Unie uit een aantal Europese landen en van de Russische Unie van Sowjet-verenigingen van vriendschap en culturele betrekkingen met het buitenland.)

Nederlandse afvaardiging naar LENIN-herdenking in Oeljanowsk

In LENINS geboorteplaats - herdoopt in Oeljanowsk - is op 16 en 17 april '70 een internationale herdenking georganiseerd voor vertegenwoordigers van vakbonden. Het Amsterdamse echtpaar LA trad daar, kennelijk bij gebrek aan andere Nederlandse vertegenwoordigers, op als Nederlandse vakbondsdelegatie. De heer LA is in augustus '69 na een conflict afgetreden als voorzitter van de Bond van Beeldende Kunstenaars, mevr. LA werkt mee aan de uitgave van het maandblad "Communistische Notities" van Drs F. BARUCH. Dat een medewerkster van deze vooraanstaande dissidente communist aldus min of meer officieel in de Sowjet-Unie kon deelnemen aan een internationale LENIN-herdenking, gaf de met de heer BARUCH sympathiserende ex-Waarheid journalist W. KLINKENBERG een giftig artikelje in de pen, dat als bijdrage van "een medewerker" werd gepubliceerd in het "Algemeen Handelsblad" van 22 april '70. Onder de titel "Escalatie in vijandschap Moskou-CPN" werd daarin gesteld, dat enerzijds de heer Paul de GROOT met zijn referaat op het 23ste congres van de CPN een mislukte poging deed het isolement van de Nederlandse partij te doorbreken, terwijl anderzijds Moskou, bij gebreke van een bevriende communistische partij, een medewerkster van de heer BARUCH uitnodigde tot deelneming aan officiële feestelijkheden ter ere van LENIN.

DE INTERNATIONALE COMMUNISTISCHE BEWEGING

Het is bijna vanzelfsprekend dat de aandacht van de internationale communistische beweging in de maand april in belangrijke mate opgeëist werd door de op 22 april gevierde honderdste geboortedag van W.I.LENIN (1870-1924), een van de grondleggers van het hedendaagse communisme en de geestelijke vader van de Sowjetstaat. Werd in de afgelopen maanden door het internationaal communisme aan dit eeuwfeest reeds uitgebreid aandacht geschonken middels het beleggen van talrijke LENIN-conferenties en werd, zowel in Oost als in West, de aandacht hiervoor in de maand april opgevoerd door het beleggen van herdenkingsbijeenkomsten en door het verschijnen van talrijke publicaties over de persoon van LENIN en over zijn bijdrage tot het communisme, het hoogtepunt in deze herdenkings-manifestaties werd gevormd door een tweedaagse bijeenkomst in het Kremlin.

Deze samenkomst, die op 21 april werd geopend onder voorzitterschap van de president van de Sowjet-Unie PODGORNYY en waar, behalve 6000 CPSU-functionarissen, vertegenwoordigers van 79 communistische partijen *) aanwezig waren, werd gedurende de eerste dag in hoge mate beheerst door de rede van CPSU-leider BREZHNEV.

In deze rede, die ruim drie uur duurde, fulmineerde hij tegen het westers imperialisme, tegen China - dat evenals Albanië niet was vertegenwoordigd - en tegen andere opposanten van het Kremlin in de communistische wereldbeweging. Hoewel handelend over een breed scala van onderwerpen - van het leven van LENIN tot de Sowjeteconomie, internationale problemen en de communistische ideologie - bevatte zijn rede weinig nieuws, maar viel zij volgens waarnemers wel op door een "harde" toon.

Het overheersende thema werd gevormd door de stelling dat de Sowjet-Unie op een juiste wijze uitvoering geeft en heeft gegeven aan LENIN's idealen, terwijl China evenals andere communistische landen en partijen, die met Moskou van mening verschillen,

*) Afwezig was o.a. de CPN.

zich schuldig maken aan "linkse" of "rechtse" afwijkingen en "nationalisme". BREZHNEV wees herhaaldelijk op de noodzaak tot herstel van de eenheid in de communistische wereldbeweging teneinde het imperialisme te kunnen bestrijden en de wereld te leiden tot het communisme. Deze noodzakelijke samenwerking achtte hij op zeer ernstige wijze verstoord "door de tegenwoordige toestand van de betrekkingen van China tot de Sowjet-Unie en andere socialistische landen". "Deze situatie is duidelijk het gevolg van de nationalistische politiek van de Chinese leiders en het resultaat van haar breuk met de principes van LENIN", aldus BREZHNEV. Deze uitspraak werd door de aanwezigen met instemming begroet. Slechts de Roemeense partijleider CEAUSESCU en Noordvietnams eerste partijsecretaris LE DU onthielden zich demonstratief van bijval.

Opvallend was dat BREZHNEV op geen enkele wijze refereerde aan de stand van het Sino-Sowjetoverleg in Peking, terwijl toch op 16 april beweerd werd dat tussen China en de Sowjet-Unie overeenstemming zou zijn bereikt over een beperkte terugtrekking van hun grenstroepen. Als het juist is dat de Sowjet-Unie aan een dergelijke door China gestelde eis is tegemoetgekomen, dan moet hierin waarschijnlijk niet meer gezien worden dan een gebaar ter voorkoming van een volledig doodlopen van de onderhandelingen.

Het is overigens nog de vraag of er inderdaad sprake is geweest van een dergelijke overeenkomst, want op 13 april nog had BREZHNEV op een bijeenkomst in Charkow gezegd dat de onderhandelingen voor een regeling van de grensgeschillen niet goed verliepen. "Zij worden gehouden in een kunstmatig gekweekte sfeer, die op geen enkele wijze kan bijdragen tot een slagen van het overleg Dat de wederzijdse betrekkingen bedorven zijn is niet onze schuld geweest. Wij hebben een principiële strijd te voeren tegen de ontbindende activiteiten in de communistische wereldbeweging en tegelijkertijd voortdurend getracht een accoord te bereiken, waardoor de Sowjet-Chinese grens een grens van goede nabuurschap zou kunnen worden en geen grens van vijandschap."

China heeft overigens op zijn beurt de LENIN-herdenking aangegrepen om een scherpe aanval te doen op het regime in de Sowjet-Unie. Peking, dat twee jaar lang geen aandacht heeft geschonken

aan LENIN's geboortedag, heeft dit jaar, op de dag dat BREZHNEV zijn rede uitsprak, de Sowjetleiders in een uitvoerige verklaring ervan beschuldigd "het vaderland van LENIN" te schande te maken en heeft vervolgens opgeroepen tot een omverwerping van het huidige Sowjetregime. De verklaring, als redactioneel artikel verschenen in het Volksdagblad, Rode Vlag en het Dagblad van het Bevrijdingsleger, de belangrijkste Chinese bladen, stelt voorts dat LENIN de dictatuur van de werkende klasse predikte maar dat de huidige leiders in de Sowjet-Unie de dictatuur van de bourgeoisie, die de arbeiders onderdrukt, uitoefenen. De Sowjetleiders werden ervan beschuldigd LENIN's geboortedag te misbruiken voor hun plannen ter verwezenlijking van "sociaal-imperialisme, sociaal-fascisme en sociaal-militarisme". "De Sowjet-Unie is tegenwoordig een fascistische diktatuur."

Tegen de achtergrond van dit soort uitspraken lijkt een werkelijke Sino-Sowjet-overeenstemming niet in het naaste verschieft te liggen.

BREZHNEV ging in zijn rede tijdens de LENIN-herdenking - overigens de vierde BREZHNEV-rede die binnen een tijdsbestek van acht dagen door de Sowjettelevisie in het gehele land werd uitgezonden, waarin waarnemers een benadrukking zien van het primaatschap van BREZHNEV - in op de economische toestand van het land. BREZHNEV stelde vast dat zich in de Sowjet-Unie economische moeilijkheden voordoen, die in de eerste plaats een gevolg zijn van fouten bij de planvorming, en dat "we onze ogen niet kunnen sluiten voor deze fouten". Onder verwijzing naar het 24e CPSU-congres, dat, zoals hij op 13 april in Charkow had meegedeeld, in het najaar zal worden gehouden, zei BREZHNEV dat "nieuwe belangrijke besluiten zullen moeten worden genomen over de wijze van ontwikkeling van de Sowjet-economie" en kondigde hij een nieuw vijfjarenplan aan.

Volgens berichten van 12 april zijn reeds belangrijke wijzigingen aangebracht in het economisch-technologisch Sowjet-apparaat. Een tweetal CC-leden, L.N. JE en T.I. SO, die beiden in het verleden de nodige ervaring hebben opgedaan met economische experimenten, zijn benoemd tot eerste vice-voorzitter van respectievelijk de Staatscommissie voor Wetenschap en Technologie en de

Staatsplancommissie, het Gosplan.

Toevoeging van deze partij-representanten aan een staatscommissie zou kunnen betekenen dat BREZHNEV van zins is de Sowjet-economie onder een straffe partijdiscipline te plaatsen en dat zijn klaarblijkelijke opmars naar een meer dominerende positie en een mogelijk primaatschap (zie MO no. 3/1970) nog steeds niet is gestuit.

Deze indruk wordt nog versterkt door het feit dat vier CC-leden, die in het Sowjetrussische propaganda-apparaat een hoge positie bekleedden, uit hun functies zijn ontslagen. Aangezien zij in deze functies waren benoemd ten tijde van de val van CHROESTJOW, is de veronderstelling gerechtvaardigd dat zij hun benoeming te danken hebben gehad aan de "sterke mannen" achter deze onttroening, m.n.: SH en SO. Tegen deze achtergrond is het niet onvoorstelbaar dat deze ontslagen een verdere versterking van de positie van BREZHNEV betekenen.

Voor bepaalde Oosteuropese- en Sowjetbronnen was deze ontwikkeling voldoende om te suggereren dat de machtsstrijd geëindigd zou zijn met een overwinning van BREZHNEV en dat minstens vier leden van het Politburo van de CPSU op een zitting van het centraal comité in de nabije toekomst zullen worden vervangen.

Over het algemeen kenmerkte de tweedaagse LENIN-herdenking zich door een zekere eensgezindheid. Instemmend applaus werd gehoord bij iedere belangrijke BREZHNEV-uitspraak. Slechts LE DU en CEAUSESCU - er is reeds op gewezen - konden geen teken van instemming opbrengen bij BREZHNEV's uitspraken over China. De Roemeense partijleider CEAUSESCU herhaalde deze demonstratie en wees daarmee voor de zoveelste maal de BREZHNEV-doctrine van de beperkte soevereiniteit af, toen de eerste partijsecretaris van de CP-Tsjechoslowakije HUSAK de W.P.-inval in Tsjechoslowakije van augustus 1968 in zijn rede rechtvaardigde.

Enige dagen na HUSAK's toespraak werd middels een artikel in het Tsjechoslowaakse partijorgaan Rude Prawo de indruk gewekt dat een nieuw vriendschapsverdrag met de Sowjet-Unie, dat "niet alleen op het heden, maar vooral ook op de toekomst" is gericht, gebaseerd zal zijn op deze BREZHNEV-doctrine. Verwijzend naar de kort voor

de inval in 1968 gesloten overeenkomst van Bratislava, "die uitdrukking geeft aan het principe volgens welke de steun aan en de consolidering en verdediging van de socialistische verworvenheden de gemeenschappelijke plicht van de socialistische landen is", doet het artikel vermoeden dat in het vriendschapsverdrag de verplichting van de landen van het Warschaupact om het socialisme in de ledenstaten te verdedigen zal worden vastgelegd. Als dit nieuwe vriendschapsverdrag zou gaan dienen als een model voor hernieuwing van de Sowjetrussische vriendschapsverdragen met andere socialistische landen, dan zou dit wel eens een hernieuwde bedreiging kunnen vormen voor de onafhankelijke Roemeense politiek.

Op de tweede dag van de LENIN-herdenking getuigde partijleider CEAUSESCU opnieuw van deze onafhankelijke lijn die Roemenië wil volgen. Hij verwees in zijn rede niet naar China, maar hij zei wel dat Roemenië zich in zijn "buitenlandse politiek laat leiden door vriendschap, samenwerking en een gevoel van broederlijke verbondenheid met alle socialistische landen", inclusief dus China en Albanië. Hij stelde van mening te zijn dat de "huidige moeilijkheden in de communistische wereldbeweging" - het Sino-Sowjetconflict - "overwonnen moeten en kunnen worden door vastberaden pogingen van alle partijen in een sfeer van principiëel wederzijds respect". Hij beantwoordde de verdediging van de inval in Tsjechoslowakije met te stellen dat de buitenlandse politiek van Roemenië gebaseerd is op "de principes van nationale onafhankelijkheid en soevereiniteit en het recht van ieder volk om te beslissen over zijn eigen zaken", een opvatting die hij ook op 18 april in het CPSU-dagblad Prawda had verkondigd, waarin in het kader van de fecstelijkheden rond LENIN artikelen zijn verschenen van de hand van belangrijke buitenlandse partijleiders.

Hetzelfde Prawda-nummer bevatte overigens ook een bijdrage van president TITO van Joegoslavië, waarin deze stelde dat LENIN "als revolutionair denker" er altijd tegen gekant was geweest "dat het marxisme tot een afgeronde en onwrikbare leerstelling zou worden, zoals hij er ook tegen was dat de beperkte revolutionaire ervaring van één land zou worden verabsoluteerd". Ook de Joegoslavische afgevaardigde op de bijeenkomst - TITO zelf was niet aanwezig - getuigde van het feit dat er duidelijke en diepgaande

meningsverschillen bestaan met de Sowjet-Unie, toen hij stelde:
"Er zijn kwesties, die ik zou kunnen aanroeren, maar op deze
feestelijke bijeenkomst is daar niet voldoende tijd voor, terwijl
het evenmin de geschikte plaats ervoor is." Stellig een getuigenis
die door haar beknoptheid uitmuntend aangeeft dat tussen Joego-
slavië en de Sowjet-Unie met haar partners een vrijwel onover-
brugbare kloof gaapt, veroorzaakt door de interpretatie van dat,
wat hen verbindt: het marxisme-leninisme.